९ अन्धचटकन्यायः अन्धस्य हस्ते पतितश्चटकः शा०त०। यथा दैवात् अन्धस्य हस्ते पतितश्चटकोऽन्धेन गृहीत इति लोकप्रसिद्धिः। एवं दैवादभीष्टलाभे कस्यचिदकारणस्यापि कारणत्वकल्पनं घुणाक्षरन्यायविषये इवास्य प्रवृत्तिः।

१० अन्धपरम्परान्यायः एकेनान्धेन यथोपदिष्टमन्धान्तरं पुनरन्यमन्धं तथैवोपदिशति इत्येवमज्ञस्याज्ञान्तरं प्रत्युपदेशपरम्परा न प्रामाणिकीति विवक्षायामस्य प्रवृत्तिः।

११ अपवादन्यायः अधिष्ठाने भ्रान्त्या प्रतीतस्य तदतिरेकेणाभावनिश्चयोऽपवादः, यथा स्थाण्वादौ भ्रान्त्या प्रतीतस्य पुरुषादेः स्थाण्वाद्यतिरेकेणाभावनिश्चयः। अयमेव बाधो विलापनमिति चोच्यते स चायं बाधस्त्रिविधः श्रौतो यौक्तिकः प्रत्यक्षश्चेति। "अथात आदेशो नेति नेति" "नेह नानास्ति किञ्चन" इत्यादिश्रुतेर्ब्रह्मातिरिक्ताभावनिश्चयः श्रौतो बाधः। कनकाद्यतिरेकेण कटकाद्यभावनिश्चयवन्निखिलकारणब्रह्मातिरेकेण निखिलप्रपञ्चाभावं निर्द्धार्य दृश्यमानस्य मिथ्यात्वनिर्द्धारणात् प्रपञ्चस्य ब्रह्ममात्रात्मकत्वनिश्चयो यौक्तिको बाधः। इयं रज्जुः न सर्प इत्युपदेशसहकृतप्रत्यक्षेणेव तत्त्वमस्यादिवाक्यजनितेन चिन्मात्रोऽहमिति प्रत्यक्षेण ब्रह्मात्मनिश्चयः प्रत्यक्षबाधः।

१२ अर्द्धजरतीयन्यायः इवार्थे छ। अयं च १७४पृ०दर्शितः।

१३ अशोकवनिकान्यायः अशोकवनिकागमने यथेष्टच्छायासौरभलाभेन अन्यत्र गमनाकाङ्क्षा यथा न भवेत् एवं यत्रेष्टलाभादन्यत्रेच्छाभावस्तत्रायं प्रवर्त्तते।

१४ अश्मलोष्ट्रन्यायः लोष्ट्रस्य तूलाद्यपेक्षया काठिन्येऽपि अश्मापेक्षया मृदुत्वं यथा। तथा यस्य यदपेक्षया वैषम्यापिक्यं विवक्ष्यते तत्रास्य प्रवृत्तिः। अल्पान्तरत्वविवक्षायां तु पाषाणेष्टकान्यायोऽवतरति।

१५ असाधारण्येन व्यपदेशाभवन्तीति न्यायः यथा गोतमोक्तशास्त्रे प्रमाणादिषोडशपदार्थप्रतिपादनेऽपि तदेकदेशन्यायपदार्थस्य अन्यशास्त्रापेक्षयाप्राधान्येन प्रतिपादनात् न्यायशास्त्रमिति तस्य संज्ञा एवमन्यत्र प्राधान्यविवक्षया तत्तत्संज्ञेति तत्रास्य प्रवृत्तिः।

१६ अहिकुण्डलन्यायः अहेः सर्पस्य यथा कुण्डलाकृतिवेष्टनं स्वाभाविकं तथा यस्य स्वाभाविकधर्मो व्यपदिश्यते तत्रास्य प्रवृत्तिः। [प्रसिद्धाभाणकं तत्रास्य प्रवृत्तिः।

१७ आषाणकन्यायः लोकप्रसिद्धकथनमाभाणकं तद्वद्यस्य

१८ आम्रवणन्यायः वने इतरवृक्षसत्त्वेऽपि आम्राणां बाहुल्ये यथा आम्रवणव्यपदेश एवमेकस्य प्राधान्ये "भूयस्त्वात्तद्वाद इति" न्यायेन तद्व्यपदेशो यत्र तत्रास्य प्रवृत्तिः।

१९ उदकनिमज्जनन्यायः सत्याभिसन्धस्य उदकनिमज्जनरूपे दिव्ये शोध्यस्य जलनिमज्जनसमये तत्स्थानान्निःक्षिप्तं शरमादाय तत्पतनस्थानादितोऽपरो नरो यद्यतिवेगेन शोध्यस्थानमागत्य तच्छिरोतिरिक्तं मुखनासिकाद्यवयवं न पश्यति तदा शुद्धिः मिथ्याभिसन्धस्य तद्दर्शनादशुद्धिरित्येवं दिव्ये प्रसिद्धिवत् यत्र सत्यासत्ययोर्ज्ञानं तत्रास्य प्रवृत्तिः।

२० उपयन्नपयन् धर्मो विकरोति हि धर्मिणमिति न्यायः यथा पूर्वस्य रूपरसादिरूपधर्मपरावृत्तौ रूपरसाद्यन्तरोत्पत्तौ च घटादेर्धर्मिणो विकृतिरेवं यस्य धर्मिणः पूर्वधर्मस्यापगमे अन्यधर्मस्योत्पत्तिस्तत्रायं न्यायोऽवतरति।

२१ उपवासाद्वरं भैक्ष्यमितिन्यायः भिक्षायाः क्लेशजनकत्वेऽपि उपवासस्याधिकदुःखप्रदस्यापेक्षया इष्टत्वेन यथा वरत्वं तथा क्लेशदायकतारतम्येन बहुदुःखदायकापेक्षया स्वल्पदुःखदायकस्य वरत्वं यत्रोपदिश्यते तत्रास्य प्रवृत्तिः।

२२ उभयतः पाशारज्जुन्यायः रज्ज्वां यथा उभयपार्श्वे पाशसत्त्वे उभयपार्श्वयोर्गमने बन्धनम् एवमुपन्यस्तयोः पक्षयोर्दुष्टत्वे दोषोद्धारणाभावेन बद्धवद्भावेऽस्य प्रवृत्तिः।

२३ उष्ट्रकण्टकभक्षणन्यायः उष्ट्रस्य शमीकण्टकवेधजातदुःखकालेऽपि शमीपत्रभक्षणजसुखलेशो यथा तथाभीष्टविषयोपार्जनदुःखकाले तदुपार्जितद्रव्यजसुखलेशो यत्रोपदिश्यते तत्रास्य प्रवृत्तिः।

२४ एकं सन्धित्सतोऽपरं प्रच्यवत इति न्यायः यथा एकं कांस्यपात्रावयवभेदं सन्धातुमिच्छतोऽपरं तदवयवमत्यन्तानलसंयोगेन नष्टमिव प्रच्यवते एवमन्यत्र एकस्य सन्धानेच्छया कृतव्यापारभेदेऽन्यस्य यत्र प्रच्यवः, तत्रास्य प्रवृत्तिः। तथा एकामसिद्धिं परिहरतोद्वितीयासिद्धिप्रसङ्गः। यथोदाहृतं बौद्धाधिकारे उदयनेन यथा अङ्कुराद्यकर्तृकं शरीराजन्यत्वादित्यत्र शरीरीति विशेषणेन स्वरूपासिद्धिं परिहरतो बौद्धस्य व्याप्यत्वासिद्धिरापद्यते इत्यन्तेन"।

२५ एकवाक्यतापन्नानां सम्भूयैकार्थप्रतिपादकत्वमिति न्यायः सम्भूय मिलित्वा इतरसाचिव्येनेत्यर्थः। यथा प्रयाजाद्यङ्गजातवाक्यसम्भूयानां दर्शापूर्वार्थकसाधकत्वेनैकवाक्यत्वमित्येवं यत्र विवक्ष्यते तत्रास्य प्रवृत्तिः।